

„ЗАСТАВА“ издава трипут
у недељи, средом, петком
и недељом.

Цена је на годину 12 еор.
из по год. 6 еор. на чет-
врт године 3 е. на месец 1
еор. а. пред. на Аустрију,
а за Србију на годишњу 120
гроша на по год. 60, а на
четврт године 30. гроша.

ЗАСТАВА.

Оглас се рачунају по ок-
личини врста, које се гар-
конта заузимају, а за сваку
врсту плаћа се увек по 6
нов., за жиг увек по 30 н.
Допис се шаљу уредниш-
тву, а предплата и огласе
администрацији „ЗАСТАВЕ“
у Нови Сад, у кући број 11 и
12 у дунавској улици.

Број 140.

У Новоме Саду у недељу 29. новембра 1870.

Год. V.

У НОВОМ САДУ 28. новембра.

Најновије вести о размирици која беше по-
нигла између Русије и осталих западних сила
разговоре и последњу вољу у мирно решење
тога спора. Сад се сви поуздају дознаје не
само да је сврсана ствар међу дипломатском
европском, да се то питање реши мирним пу-
тем, на конференцији, него се већ зна и ме-
сто где ће се, и време кад ће се састати та
конференција. „П. Л.“ који на доброј ноји стоји
са особљем канцеларије спољног заједничког
министраства бечког, доноси телеграм отуда,
да је за место конференције одређен Лондон, и
време састанка 15. децембар по р. Чланови те
конференције пак биће заступници свију ин-
тересованих дворова, који су сад у Лондону;
дакле неће особени пуномоћници доћи, него
ови заступници, који су досад код енглежког
двора заступали интересе својих дворова.

По томе дакле овога пута спречен је рат
на истоку, и они који су полагали наду своју
на тај рат опет се виде преварени у својој
оцкљивању. Русија је пристала да конферен-
ција европска реши питање „босфорско“, што
је поуздан знак, да је сигурна да ће и тим
начином постаћи своју целу коју је у првој
ланији поставила себи, кад је познатом окру-
жиштем кнеза Горчакова, повредила целокуп-
ност царског трктата, а јавив, да не при-
завје више обвезу силу ових тачака тог
трктата, које јој везиваху руке на Црном
мору и дољем Дунаву. Ако се план Русије
протеже и даље, преко овога питања, ако је
она вољна у овој, по њу врло годној по-
литичкој констелацији европској, извести до краја
традиционалну политику руску, распростра-
нити своје господарство и на Цариград, — што
је, као што се зна основа традиционалне по-
литике њене — што се само ратом постићи
даје, то она може и важије, после конферен-
ције у Лондону учинати, ако се дотле кон-
стелација политичка не измени, на њену штету;
повода таком кораку најлакше је наћи. У са-
мој конференцији може се положити кључ
томе, јер су питања која ће се ту расправ-
љати таке природе, да је врло лако заузети
тако становиште, са кога нема друга пута, до
у — рат. По „Тајмсу“, на тој конференцији
главно питање које ће се расправљати, ти-
цаће се слободног проласка странах лађа кроз
Дарданелу и Босфор, што је досад париским
уговором било спречено. По вестима пак из
Цариграда, које такође потврђују горе на-
веден телеграм „П. Л.“ о савезу конференције
у Лондону и о року кад да се иста скупи,
главно питање које ће се прегрести на кон-
ференцији тицаће се слободне пловитбе по
Црном мору, што напоследку исто значи, јер
се ово последње не да ни замислити без решења
оног првог.

За сад дакле толико стоји као факт, да ће
се конференција у речено време и ради ре-
шења тога питања скупити у Лондону, а шта
ће и за тога наступити, показате додиче време.
Свакојко је карактеристична по то ствар ова
околност, што је Северна Америка опет на-
гласила „алабаамско“ питање, као и то, што је
северно-америкашки посланик у Лондону по-
звао натраг у Америку. Обе ове околности од
врло великог су значаја и имаће значајног
улијава на решење питања „босфорско“ које
је Русија покренула, с тим пре и више, што
се зна, да је одношај између Русије и северне
Америке за сад врло пријатељски, и што овој
последњој јако у интересу лежи, да се Билге-
ска ослаби, која јој је врло јак конкурент у
светској трговани. Конгрес северно-амерички
држава у Вашингтону, који је отворен 24. ок-
т. послаником председништва у којој се до-
дирује питање „алабаамско“, и изјављује жеља
да се то питање докона мирним путем, онако
како то част и достојанство оба народа зах-
тева, и изражава жељу, да се у Европи што
пре мир успостави, наглашујући уједно, да
се савезне државе северно-америкашке не ми-
сле мешати у европска питања — довољно
показује, да Северна Америка, поред свег ми-
рољубља свога, опет радо употребљује згоду,
како ће Билгеску у шкрипао довести. По томе
дакле, што је Билгеска сад у прапцу са две
стране, остале пак велике силе европске по-
себи врло слабе, — изглед је да ако Русија сама
не смера изазвати рата на истоку пошто по-
те, да ће на конференцији све добити што
буде захтевала. То је пак још олакшано и том

околности, што — ако је истина — јављају
из Цариграда да ће за великог везира доћи
Кипривли паша који заступа политику тесног
пријатељства са Русијом. Ако се та вест оби-
сти, овда је Игњатијевић, који на томе ради
пошло са руком уверити порту о ништављу
њених досадањих савезника и заштитника, и
онда је руски утицај на истоку толико пре-
владао, да Русији неће ни требати ратовати
за постигнуће својих целих; онда ће их моћи
постигнути и мирним путем.

Последњи гласови из Француске не боја-
дишу тамошње стање ружничним бојма. Фран-
цуска доарска армија у последње време беше
вадбила неке важније положаје стратегијске
као Орлеан и т. д. но сад је морала те по-
ложаје напустити, и повући се натраг. Из
извештаја који су о томе обрту амо стигли,
неможе јасно да се сазна, какви су узроци
томе, да Французи напусте утврђене положаје
своје са ратним материјалом непријатељу у
руке. Толико само стоји, да доарска војска није
„разбијена“ и „уништена“ као што то нема-
чка извешта — већ се и зна која пут —
у свет трубе.

Док се тако догађаји обрћу у Француској,
дотле се Бизмарк жури да се са свим доврши
дело уједињења немачког и да га к крунише.
Наравно, родољуби немачки жеде да он
то своје дело, уједињење Немачке крунише
слободом која би се у најширим њеним гра-
ницама имала дати немачком народу, те да
овај може одговорити своме културном по-
зиву, али Бизмаркова политика мисли круни-
сати дело уједињења немачког не слободом,
него што јачом централизацијом, што се види
из новог устава, и свих свега, с тим, да се
цар Вилхелм, крунише за немачког цара! Као
што јављају из Верваља, чине се тамо већ и
припреме за тај свечани акт, и краља Бавар-
ског Лудвига задесиве та особита срећа, да
у име владарца немачких држава поднесе кра-
љу пруском круну немачког царства, „јер
председништво у савезу немачког захтева тај
наслов!“ Краљ Вилхелм може се поносити том
круном царском, коју му пружају претеш-
њени потентати, а не народ немачки! У оста-
лом по слободу општу у будуће и то није
од мале важности, бар у толико у колико де-
спотија у децаризму обично досиже своју кул-
минацију, свој врхак, те по природним за-
конима, мора на скоро ударити натраг. Исто-
рија светска сведок је томе, да иза пропасти
„царства“ настане срећа народима; у Немач-
кој пак неће се такође учинити изузетак
ни у једном ни у другом.

Делегације аустро-угарске раде свој посао,
који се у неколико речи може карактерисати,
кад се каже, да се тај део посао састоји, да
у главном усвајају све што им влада подноси,
и тек у појединим ситуацијама где где, одбију
од предложене суме какву малу своту, као
оно кад се купац и продавац погађају на про-
давац, знајући у напред да ће купац хтеи
нешто одкинути, пречени свој еспал, али за
њег ипак добије онолико, колико је хтео.
Тако се и овде у буџету у главном одобравају
све суме, које влада тражи. Као што „Ванд.“
из Пеште пише, још ће ова делегација одо-
брили предлог и вогирати новац на то, да се
утврди Беч, Пешта и Праг по примеру Париза.
Да се од куда та господна надеју, да ће
и ову државу снаћи судбина Француске?!

ПРЕД ИЗБОРЕ У ТРОЈЕДНИЦИ.

За који дан истиче период трајања загре-
бачког справашта*, које је Раух-бан са својим
креатурама од светлог имена „сабора троједне
краљевине“ повизио на споменуто поругљиво
име. За тим ће наскоро бити позван народ у
троједници, да по уставном праву своје
пристути изборима за сабор, те тим начином по-
ложи судбу своју за идуће три године у руке
људма, који треба да се старају, да ту земљу
за то време у сваком погледу што боље уна-
преде. Од идућег избора у троједници, зави-
сиће дакле за пуне три године цела судбина
троједнице.

Пред тим замашним фактом морамо се мало
зауставити. Знамо да нећемо ништа новог ка-
зати, ако рекнемо што о деловању овог загре-
бачког справашта, ако кажемо што о напо-
вању Раух-бана у троједници и о аговању ње-
гових помагача и присталица; о томе је већ

толико говорено, да је гад олушати. Свакоме
је још пред очима цела шкандалозна историја
тога бана „о лоњскопољској“ шпекулацији, као
и о оној са „лимито-сола“ коју је са јеврејом
Гутхардом у компанији предузео и извео; то
су ствари које и штете и срамоте земљу. На
турока влада не трпа пашу, који тако по Босни
и Бугарској ради, а Андришија још подржава
тога Рауха свим својим утицајем против ев-
ропског негодотанау краљевом. То је верно огле-
дало куд се смера. Ми знамо, да ова данашња
политика мађарске владе у натоц иде интенси-
вима нашим, и већ само то без икаквих други
чињеница, довољно је да нас потстакне да се
из свију сила унемо, да оборимо ово сад по-
стојеће стање.

Под овом владом у троједници погажена
су сва уставна права народна до последњег
слова; устав стоји још само на хартији као
мртво слово. Из Загреба што год је досад за
ово три године изишло, служило је само на
поругу земље на именовање устава вемаљског,
и на штету народну. Та зар није садашња
влада загребачка погазила устав, кад је н. пр.
у Срему укинула жуланијске окупштинске иле
и велите, које је устав народу дао ради кон-
трласања администрације политичке у земљи,
у чему и лежи разлика између уставности и
апсолутизма? Зар није погажео устав, кад у
истој круновини о рестаурацијама жуланије
на спомена нема, а уставом су рестаурације
сваке три године осигурале. Имали какве раз-
лике између данашње уставне владе, која по-
ставља све жуланијске чиновнике од поджу-
пана па до последњег пандура, а то право по
уставу припада народу, да он бара себи чи-
новнике — и апсолутике владе Бехова, која је
такође слала за чиновнике из бела света кога
је хтео? Ако у Загребу виде ту разлику ма
је невидимо.

И зар није поруга на слободу и уставност
као и на име српско, кад ово загребачко спра-
вашта, на петицију неколико мађаронски „бич-
каша“ и „кочијаша“, који су се као уши унеле
на тело народа у Срему, решава да се Њири-
лица, српско писмо, писмо којим су заветане
и основане српском народу његове задушнице
у Срему и на другим крајевима, укида? Тако
се далеко било пошло, и толико се далеко доте-
рало, да се за љубав тим паразитама целом на-
роду једном, којим је крељу својом земље у
којима станује, и оне из којих је потиснут до
сад обилно оросно, да се том народу, не само
претпостављали појединци дошљаци, — обично
јубре другог суседног народа, које овај није
хтео у себи да трпи, него га је отискивао,
— него се за њихов хећ и плуцуло у лице
целом српском народу. Ваљда сваком Србину
још горе образ од гњева, којим је зашлантио
онда, кад се у справашту диглоше „мамелуци“
Раухови, да гласају, да се у сремској жула-
нији српско писмо укине за вољу једном Ра-
ућу, и другим „бичкашима“ мађаронским!

Ове и још друге сличне ствари које као
црна сенка покривају целу трогодишњу про-
шлост Раухове владавине у троједници, послед-
нице су прошлог избора. Да су у загребачком
сабору седели други људи; људи од поштења
и знања, озробрани родољуби а не „гладне мачке
на сланини масној“ неби свега тога биле. На-
род би у троједници данас у сваком погледу
много боље стајао него што данас стоји; име
троједне краљевине и на страна би другачије
звучило, него што сад звучи, а најглавније и
важније што је: неби нам туђанци брв на
памук сисали као што сад раде, а још се уз
то смејала болу и јаду нашем, и безсрамно
плуцају нам на поштени образ народа нашег!

Раух-бан и његове присталице потрудили
су се од своје стране, да се и за будуће
одрже на краци народа у троједници; и даље
да му срцају. Они су већ до сад с сваког
важнијег места уклонили све поштеније људе,
све пријатеље народне; ако се још где год
који одржао, то или је остао за то, што баш
нико није могао никога наћи на његово место, или
му је положај таки да се у корист народну
не може сместа маћи, или су видели да по
његовој природи и способности неможе им посла
кварити; другачије ни један није остао овде,
где је својим врлинама и заслугама доспео. С
те стране нема се народ ничему надати до
зду. Овим тога, они су у свом „справашту“
донели закон о „изборном реду“ (који је у
прошлу два броја овога листа изишао) који је

тако скројен да им по готову у напред јачи
останак на местима где су, а с тим и печати
будуће неважностима, којима се према досада-
њима из Загреба надати имамо. По томе избор-
ном реду врло ће се смањити број бирача,
особито непосредни јер је за основу бирачког
права узет тако велики „цензус“ коме ваљда
ни у једној држави равна није. Треба само
погледати на §. 8. где је реч о бирачи-
ма, пак ће се свако уверити о пакленој
намери „власника“ у троједници, да се што
на мање сведе број независних бирача, дотле
се даје право гласа свима жуланијским и оп-
штинским чиновницима, које су они наместили,
или их на њиховим местима оставили, те ће
при изборима под претњом изгнања и збаци-
вања изнуђавати од ових гласова за своје кан-
дидате. Тим начином и познатим противзакон-
ним маневрима при изборима мисле они и
сад поступити да за себе већину у већини
сабор добију, и тако се и за будуће и већма
угњева на својим местима.

Према томе, не треба ни тренутка заборав-
ити још и на најважнији факт, који висок
идућим изборима, а то је: да ће се пред Ев-
ропом санкционисати данашња „поштена унија“
троједнице са Угарском, коју су против очи-
тој вољи народа српско-хрватскога Мађарони
у Троједници склопили са Мађарима, односно
Андришијем и његовом отракном, на очевидну
штету земље и будућности народа српско-хр-
ватскога. Мађарони у Загребу учинили су све
што су могли, и ради ће из свију сила што
год буду могли, да будући избори испадну у
овом смислу. Од таког исхода избора зависи и
њихова екзистенција. Али пред тим важним
моментима, пред будућношћу народа српско-
хрватскога у Троједници, пред светињом имена
народног и светлосћу повола народног, пред
горким успоменама свију неважностима и сваке
поруге коју је народ српско-хрватски за по-
следње три године владавине Раух-бана прет-
рптити морао, треба да сваки члан народа срп-
ско-хрватског све своје личне тренутне кори-
сти под ноге баца, и путем којим му закон
принисује стана на пут даљом продужењу
тако кулне ере, која ће загушљивим својим
ваздухом бити кадра умртвити и свест и сваку
врлину у народу српско-хрватском, ако би се
заноса продужила.

Ми у име свети народа српско-хрватскога
у Троједници и Срему иштемо од сваког члана
народа нашег, да буде спреман пред будућим
изборима вршити своје уставно право, не пре-
зајући од претња, и не лакомећи се на обе-
ћања. Тражимо у исто име од сваког да не
пожали никакве жртве у вршењу тога свог
права, јер тому је према народу кога је члан,
дужност. Захтевамо у то име од свакога, био
ма у каквом положају, да гласа на кандидата
народне странке. Ко буде у данашњим при-
ликама гласао на владиног кандидата, тај ће
сам ударити себи на чело жиг, кога неће ни-
какви заговори опрати моћи. Свакоме Србину
нека је пред очима: да је боље изгубити главу,
него своју огрешити душу — и нека је сва-
ком у памети да је онај последњи човек ком
је „при образ на дивану!“

Чланове народне странке у Срему по особ
повизамо, да се за времена скупе, посаветују
и сложе у кандидатима, које ће где поставити.
На ту цел нека образују одбор бирачки и нека
саставе листу кандидата коју данас савиште.
Према томе пак нека приправљају и народ за
изборе. Народна странка нема силе друге до
поштеног убеђења; претње и репресавна смет-
ства радо уступамо влади загребачкој и њеним
органима. Наше свештенство такође опомињемо
пријатељски, да се не цапа од народне странке
изговарајући се, да им судец касније неће
дати ствекудију ради истеривања „бира“ и по-
повине. Самовоља судца докочиће сабор срп-
ско-народни, а ако сви будемо у коду народ-
номе и — загребачки. На послетку боље је и
са судцима живити у омази него са народом,
ако би баш тако морао бити.

Овога пута, сад кад је Раух-бан све упо-
требља да себи повољну већину при будућим
изборима осигура, треба Срем да одржи ме-
дан ради састисакије за „Њирилицу.“ Треба
показати Раух-бану, да у Срему не живи робље
које се клана сваком господару, него потомци
оних јунака, који су питали цара Душана
оилног на коју ћемо страну рат повести?
Треба показати и њему и Андришију, да у

Срему не леже само кости цара Лазе, него да живи у Сремцима и дух косовских јунака, који ће погинути један за другог, а умаћ' неће један од другог.

Пребран будимо за изборе. Нек се ни један од верни синова рода не да ни чим обманути или спречити, да врши своје право као уставни грађанин, онако како му његово често патриотско убеђење налаже. Они који би се својим положењем хтели изговорати касније зашто су гласали за владиног кандидата, нека помисли на то, да ако сви и свугде буду гласали на народне кандидате, да ће нестати и владе и њених досадањих органа који их гоне. Спремајмо се за изборе! н—

ПАРИСКИ УГОВОР И ОДГОВОР ЕНГЛЕСКОГ КАБИНЕТА НА ПОТУ КНЕЗА ГОРЧАКОВА.

Пота кнеза Горчакова, којом се руска влада изјаснила, да је ова тачка парског уговора, која се на неутралности црног мора односи од сада више не може — као изненадна холујина потресла је цео политичан свет, и сви нестрпљиво очекиваше, да енглеска влада у овом питању свој мерило даје и одлучан глас даде.

Енглески лорд Гранвил одговорио је већ у име енглеског кабинета на поменути поту одржили су овом:

Енглеска влада изражава своје негодовање оуде незаконитог и некоректног поступања руске владе, пребацивајући јој, да је велики преступ против државног и јавног народног права учинила тиме, што је овај уговор самовољно без саизволења у уговору према подписаним сила прекршила, и да је тиме поврела светињу међународни одношаја, које би у интересу напретка човечанства увек неповредиме одржати требало, напоследку даје наде руској влади да би се ово питање на једном конгресу европски велесила много бољим успехом по руску владу него на којим другим начином претрести и решити могло.

Као што је париски уговор по суштини својој од велике европске важности, исто је тако и овај одговор енглеског кабинета, који се на њега одазна тако велележан и од таквог великог замахаја по будуће европске догађаје, да се овом приликом побуђени налавише обоје на основу истине и правде под претрес узети, а јавно мишљење нека нам буде судија.

Енглески кабинет претреса ово питање, које се у новије доба услед ноте кнеза Горчакова породило, са строго правног гледишта, пошто једнострано прекидање уговора без саизволења противне уговорне странке као велики преступ против сваког права у опште, а напиме против државног права и општи интересе жигоси.

Ми поштујемо ову правну теорију енглеског кабинета, но кад овом питању мало шира основа дамо, морамо му одоудно рећи, да овом приликом ни најмање право нема.

Истина је, да се никакав уговор самовољно и превремено од једне уговорне странке на штету друге прекинути не може, али је напротив истина и то, да само овај уговор правно постојати може, који се на слободној вољи обеју уговорних странака оснива; истина је и то, да сваки уговор мора имати лежок основа, т. ј. између уговорних странака мора већ постојати неки правни одношај, који се уговором углавити има, истина је дакле и то, да сваки праведан уговор обим уговорних странака нека права и дужности даје, и истина је напоследку и то, да предмет (објект) уговора сам по себи праведан и човечан бити мора.

Бацимо поглед на годину 1855-6.; тада се подиже и хапа и врана на Славенство, и после пада Севастопољског наметуше победитељске велесиле Русији један уговор, којим је ова окучена споља и унутра, хтела не хтела према подписати и условима се његовим покори-ти морала; оснивали се дакле овај уговор на слободној вољи обеју уговорних странака? Не, ни најмање, — он је силом и оружјем извађен.

Енглеска, а с њоме цео западни свет, не може на истоку никакви праведни — осим можда својих себичних интереса имати. Одржање неповредимости Турске нити је у интересу човечанства у опште, а још најмање у интересу славенски племена на балканском полуострву, и ми би волели знати какав би уштрб Енглеска и западни свет претрпели тим, што би Славени слободни и у изображењу њима равни постали. Ми мислимо да би много рационалније и много човечије било, кад би западна Европа за тим тежила, да Славенство — које мислимо да ће допустити, да је једна граница човечанства — у своје напредовање припогну; но по мудрој увиђавности западне Европе; у Турству се више јавише снаге и много више човечности предпоставља него у Славенству, и тако створаше неки уговор, који ће под фирмом неповредимости Турске, чувати себичне интересе западне Европе.

Париски уговором, којим се прво море неутралише, везаше руке Русији и цело Славенство у своје напредовање препречише, докле су напиме себи пут отворили да при сваком мицању славенском са својим многоброј-

ном флотом у Дарданеле унасти могу; и чиме је оправдала овај свој корак изобразена западна Европа? — оном њиховом обичном изреком: „да је ширење Русије по човечанство, по све опасно, и да православни крст на св. цркви Св. Софије, значи би крст на гробу човечанске слободе!“

Ово су дакле прави мотиви који су постанку париског уговора повода дали и које је западна Европа на овеј правне енглеској ценила — само дакле Енглес, Неман, Францус, Талијан на шта више и Турчин — има у себи човечанске тежње, само они могу бити позвани да човечство уороче, а славенству се одриче сваки услов за опстанак и живот — одриче му се човечност — је ли то праведно, питамо је ли рационално?

Западна изобразена (?) Европа мислила је париским уговором решавање истог питања на вечита времена одложити и Славенство вечито сарзавити, те сада када је Русија одкаивавањем овог уговора себи везане руке одрешила, подиже се на западу а напиме у непосредном суседству славенства хука бука, подижу на славенство читав крстоносни рат, па би се не само с Турчином него и са његовом ввржикали, и шта више да их није стид и срамота и паду би са неколико своји анатема у помоћ призивали, само да остане уговор неповредим којим ће Славенство и даље сарањено остати — и ове вод том лопом фирмом „човечанство је у опасности“ — по овоме дакле шта је предмет (објект) париског уговора?

Живо сарањено славенство! Прелазимо на последњу тачку одговора енглеског кабинета где се вели: да Русија ако у овом погледу на конгресу европски сила своје предлоге учини, да ће у неким и усети моћи“ а то ће рећи: ми који смо у уговору премаподписани окупиле смо, и теби ћемо што за добро нађемо из милости што уделати, — доста ми нисмо знали да западна дипломатија тако великодушна бити може!?

То се дакле текло овим уговором? учинити Славенство робом, те кад хоће да мало душом дане, да мора код своји западни господара милости просити!?

Узмимо случај кад би до тога дошло да се ово покренуто питање путем конгреса европски велесила претреса и реши, ко би други биоту судија него противници и непријатељи Славенства, опет и они који су уговору премаподписани — дакле саме пристрасне судије! и ово је господине Лорде — нитајте само вашиг великот правника Ј. Мид Стурта — грдна погрешка против правила правног поступка и уверени смо да би такову пресуду или одлуку што би је ове судије донеле, сви касациони судови овог света за ништаву прогласили.

Ово је што смо све о париском уговору и о одговору енглеског кабинета на поту кнеза Горчакова рећи могли — и као што је пређашњи по наведеним разлозима ништав, тако исто и овом одговору енглеског кабинета на правном пољу места нема — а западној Европи можемо отворено рећи да њу ни најмање не може вређати једнострано прекидање париског уговора од стране руске владе, јер оно ништа друго није, него приредна репресија против учинене пресије, накнада за учинену неправду или да се технички изразимо „*restitutio in integrum*“.

Напоследку морамо приметити да нам није намера била овде бранити данашњу руску владу а ни њен апсолутизам, него на основу истине и правде бранити права човечанства и тврди уверењем да ће једном доћи доба, када ће слободни народи у слободним државама узајамно само такове уговоре склапати који ће бити верни чувари слободе, и којих ће бити цел: свострано унапређење васцелог човечанства! С. Д.

ДОПИСИ.

Д. — ЗАГРЕБ 19. нов. (Сабор троједне краљевине). У данашњој саборској седници ставио је народни заступник Брос, интерпелацију на земаљску владу односно на бана, коју је следећим говором пропратио: Интерпелација др. Врлића у једној од последњих саборских седница даје ми повода, да се обавестим у погледу заостатка пореских, који се утерати имају, пошто по § 30. нагодбеног закона од пореских заостатака до год. 1867. имају се 63 проц. употребити на домаће земаљске поврде; а до данас веје показано, да је и један новчић у ту одређену сврху дошао, премда је мисао врло добро познато, да је у свима пореским срезовима не само порез но и камата са њиме заједно утерана. Жалосно је моје до данас осведочење, да се све оне установе нагодбеног закона непоштују и недрже, које у прилици нама — нашој домаћој аутономији — иду; тога ради морамо потражити од земаљске владе, да нам приоци, исказ пореских заостатака до год. 1867., да дознамо, колико је до сада од тога покупило, и колико се још утерати има, да пред собом у том погледу имамо евиденцију, како би могли даље верне чинити, да нам се и онако наша уска

аутономија још и даље некрњи. За ове две године дана више плаћамо, већу порезу и знатније терете сносимо, него што смо до тога доба имали; јавно је мишљење јако узнемирено, по народу се врло хрђави гласови равнине, које ћемо тек у стању бити са том евиденцијом поднети, то ми је и јубудило, да поднесем сву интерпелацију на земаљску владу односно на бана:

Пошто § 30. нагодбеног закона наређује, да од пореских заостатака до год. 1867. има за домаће земаљске потребе 63 проц. припасти,

Зашто се ти доходи неутерују? а уједно молим, да се евиденција тих пореских заостатака овом сабору поднесе.

После тога упитао је Аурел Кушевић саборскога пр. дседника, којим су начином позвана она г. заступници у угарски сабор, који тамо заступају интересе ове земље. Да ли су они тамо отишли службеним знањем и званичним утицањем, и који је разлог, да г. саборски председник неје тај позив сабору до знања ставио? Претседник вели, да њему неје позив ни од претседништва угарскога сабора ни од земаљске владе достављен, нити му је познато, које исто заступнике на суделовање у седницама угарског сабора позвао, они су тамо били и дошли натраг без његова знања. Сабор узме ову изјаву на знање са примедбом А. Кушевића, да се позове земаљска влада, да законити обичај у том обзру поштује. По томе је прочитан извештај контролног одбора за прегледање рачуна саборских трошкова од 1. септ. 1868. до свршетка децембра 1869. године, и пошто је још прочитан извештај централног одбора о законском чланку гледе дова предузме се претресање предрачуна за год. 1871. Владина основа предрачуна за средншњу управу и за земаљску владу оделења за унутарње послове усвојена је данас без икакве изјаве; само што је Живковић искао 1000 ар. као аванредан трошак за сремоку жуланију, да се среским судовима уруче за евиденцију сиротњскога иметка, које је у сремској жуланији тако јако занемарено, да су многе хиљаде сиротњскога новца већ пропаале, многе радане без облигација, многе са облигацијом неукњижене, и да је већ крајње време да се та ствар у ред доведе. Овај је предлог усвојен, а Живковић ће још имати да поднесе опширно промено извешће о тој ствари, које се има предати земаљској влади, којој по исказу Жуввића о тој ствари ништа не је познато. —

П. У. У КРФУ 4. новембра. Има извесних политичара који у својој грозничавој несвести зато, што мрве хришћанске вароде, говоре, да су народи југо-истока заједно са осталима, који састављају данашњу државу болесног безкућника, још млади, неверели и слободе недовољни. Тако говоре варавно само турска браћа, т. ј. необрезани Турци, који само своје говоре и нишу што се њима допада, или што им по где који паша преко чабука дијатије. Народи на балканском полуострву, и ако су млади, показаше своју политичку врелост онда, кад се ослободе садашњег подложја, који толико смета њихову развистку. Будућност ће показати, је су ли дорасли, да у европском државном животу одиграју ону улогу, која им по положају и природи у део припада. Сваки који последак мало дубље изитије, а к тому стање хришћански народа на југо-истоку поња, нетресеба у добар свршетак катастрофе источне и источни хришћани да сумња.

Пошто народна влада престане господарити у Европи, народа које мало више споменућу, баће наследници Турске, својим најживљим користима биће принуђени, да плодове које прибери на развалинама безкућникове државе, уму салувати верно за своје потомство, а то ће моћи учинити само на један начин.

Природа догађаја на истоку довела је ово очајно стање у безкућниковој држави, које може годити и обрадовати само непријатеље Турака; али као год што је слабост, боље да кажем, немање довољних услова за живот ставило Турску у ред полумртвих држава, која ни дома на народности у Европи нема, ти исти узроци могу у неколико породити се и код самих будућих наследника турских. Сваки који стање хришћански народа на југо-истоку поња, може с поуздањем казати, да је у истих саврела моћ, да се могу с поуздањем упуштати у борбу, у којој ће стрести скове и снагу турског господарства, али та њихова снага само је то у стању да учини. —

Данашњи појави у свету, пружају нам барем толико наде, да ће се и југо-исток препородити, зато ћемо у овоме допасу покушати доказати у чему се састоји спас хришћански народа на балканском полуострву.

Животна је потреба, да се нова тековина одржи не само у целини већ и да се према својим задањама развије. И једно и друго даје се постаћи начином простим, и пробитачним, а то је — савезом народа на балканском полуострву. Јасно је као и бели дан, да народи ова, ако и после прервата у Турској остану без политичке заједнице, будућност њихова не

може бити оно, што би желати било, већ нешто што се на изговорити неможе. —

Савезу свију народа на балканском полуострву, још ва сада изгледи нису најбољи, али исти има два пута да бира којим ће моћи. Не можели бити савез свију народа, то може бити савез јужних Славена.

Југо-исток по несрећи граничи с народима, који немогу бити пријатељи народима на балканском полуострву. Опасност са тих страна још се неопажа с тога, што домаћи узроци недовоштају ем, да би могли толико снаге развити у спољној политици, која би била управљена против интереса хришћанских народа на југо-истоку. Али и опет, ако и садање стање хришћански народа није опасно толико, да им морају на сваком кораку претоне правити, опет немогу ладним оком да гледе, појаве у народном животу истих народа.

Аустро-мађарска одавно је себи у главу уврела, а исто се на неко право ослања и себи уображава да јој може као нека накнада Буна и Ердеговина припасти. С те стране не треба се више плашити. Улогу одиграли су у Бечу и Пешти, и само један корак напред или натраг, корак је ближе природном паду, и коначном распаду, коме се већ одавно пузи.

Италија је данас обтерећена унутрашњим негодама, и још се неможе озбиљно упуштати у радњу да са свим оствари мисао, коју јој душа крије, ипак се видати може што хоће

Треба само бацити поглед у Далмацију и Италију, и видати како се тамо талијанштана са Славенима бори. Ако се Италија када тада са свим уједињи и ослажи, и унутрашње запште у ред доведе, она ће на сваки начин потражити прилику да поврати и присвоји оне земље, које толико послужиле срећи и слави народа талијанског, а то су Далмација и Аустрија. — Било када му драго, јужни Славени доћи ће с Талијанима у судар. Далмација и Аустрија истина имају велику важност за Италију, али је и то јасно да је оботанак и будућност јужних Славена без истих земаља немогућан.

Има извесних политичара југославенски, који потакнути са утицајем са стране, приповедају да се облак, и то мутан на јужне Славене може навући и са сјевера. То доказују с тим да Русија тежи за већим утицајем у свету, јер да народ од 80 милиона ваља да достојну улогу представља у Европи, него што је руски народ досада чинио и т. д. Ма смо тима наворима са свим противни, и без да се у дубље догађања упуштамо, сваком је, као и бели дан јасно, да је Русија данас једина од свих држава која никако грабежљива није, нит она води политику освајања. Јужни Славени ако желе да се њихова мисао оствари, морају руском народу као сродној браћи из дубљине срца и душе желети, да његов утицај што већи буде у Европи, да се његова моћ што више развије у делима европским. К тому јужни Славени морају бити готови да послуже својој браћи, њиховој срећи и њиховој будућности. Наравна је ствар, и нико века не мисли, да се на то смера, да народи југославенски буду оруђе. Таким тежњама, које би биле противу њихове личне слободе, јер јужни Славени морају бити готови, да са једнаком огорчењем подигну руку против свакога, па био он ма ко, само ако је против њихове слободе.

Руски народ досада не беше још код никаквог пригода противан тежњама јужних Славена, већ на против подпомагаше исте без осбачних интереса, а када би руски народ грабежљив био, то је има врло удеосних прилика, до границе своје огромне државе рашири, и своју руку на неке пределе, у којим јужни Славени живе, положи, и то још у ово време, кад Србин и Бугарин није као данас с поносом говорно, да је Србин и Бугарин, већ једино да је православни хришћанин.

Народ славенски у опште није нов борац на пољу догађаја европских; него чекају опет борбе и неводе, као што му је сва прошлост таким делима накинута; али се барем поуздати може да га чекају и победе славне. Мора истина када и највећим противницима бистро у очи погледати, коју нико оборити не може, јер ва њу нема довољно доказа. Треба погледати само земљиште, које је насељено племеном словенским, и признати се мора, да му и ово служи у многоме, да свој утицај што више развије у будућност Јевропе и Азије. Кад Бог поможе, те се славенство као браћа и огранци једног стабла повнаду, и Славенску заједницу склопе, то ће бити бедем, преко кога не ће се моћи ширити надри цивилизација запада.

Сва источна Јевропа и Азија — то је поље, на коме треба, да проникне само мисао Славенска. Западу су ту руке везане, и путеви пресечени, он је имао сјајну мисају да изврши у новине свету, ту мисају запад је ћораво промишио, сав његов будући рад ограничен је само на његов сопствени дом.

Ако славенско племе умело буде — нега чека сјајна и лијепа будућност, која се само остварити може на један начин, под једним условом, и једним путем, а то је прво: да су

ови народи слободни, затим уједињени свесна политичким.

Има доста ванешењака и осебњака који у својој грозничавој несвести држе: да Славени у опште нису кадри што да учине ни за своју слободу, тим мање за слободу других народа. Тако могу и говоре наравно само славенски непријатељи, који Славене мрсе, и који се од њихове заједнице плаше. Треба прорешетати само догађаје у последњих неколико десетина година, и свако се уверити може да је подпуно сазрела овест о слободи код славенских племена, а што још на сваком њиховом огњашту није зазијао пламен слободе, томе су криве друге околности, а позавише јоште не развијена ограда мисао јединства и узајмности славенске.

Где је народа на свету, који је толико крив за своју слободу пролио, колико Славени, а нарочито јужни, међу које на прво место долази српско племе? — Зар би тога било да у њих не беше јака душа, која се је све више и више у свима несрећама челичила.

И онај који незна много мислити и пресуђивати, може данас врло лако схватити, на који се начин до плодног успеха народних тежња доћи може. Нужно је јединство. Али будући да има препона и зајевница, који то прече, и још ва сада са свим је немогуће јединство свих Славена. Кад то дакле могуће није, онда је могуће барем јединство јужних Славена. Њих нецпају никаккви интереси, који би били противу овога јединства, но шта више њихове најживље потребе доводе их у подобрај, да потраже један код другог узајмне подпоре. Време је доста већ било да дело јужно славенство пригрли мисао, и да увиди, да ће му само узајмно подпомагање створити опште слободу, као год што ће и ваједничка заштита бити кадра да заштити крваву тековину — његову будућност и слободу.

Прерано је, да се говори о савезу између јужних Славена, Румуна и Грка, то да се створи подунавска конфедерација. Таки савез лоби био дуговечан, јер се јужни Славени с тим народима састају на тачки у којој се раздвајају њихови интереси. Да је пак привремени савез о Румунима и Грцима од преке нужде, голако јужним Славенима, толико и њима самим, то нико порећи не може, јер се само на тај начин угњетач једних и других српштини може.

Сувишно јужни Славени, а после Срби и Бугари не треба да се објару на сањарије Грчке и Румунске, већ треба да приону при прикупљењу своје снаге, па да је за опште ослобођење своје употребе, а Грци особито у својој сањарији о великом вивантијском царству мораће попустити, чим се југославија макар од чести оствари.

М. Ј. У С. БЕЧЕЈУ 22. нов. Родољубље треба свуда да се чује. Ове речи у почетку мога дописа, висам употребно да кога позваљујем и у небеса дижем, него да се и друга наша браћа угледају на рад овде живеоћих Срба и пријатеља народа овог. Приликом, кад је наш Милетић осуђен на годину дана да тамнује, и да плати своту од 500 ф. а. вр. скупе наша браћа у име тога преко 250 фор. да се нашем Милетићу олакша. Исти новацији на време на своје место послао, тако после изјаве Милетића у „Застави“, да неприма у то име прилога, буде од нас ватаасњено; куда сад сатим новцем? Никад лепше прилико исто ова што се десила. П. Корнел Јовановић, који је изаслат од новосадског одбора, да растурије акције за народну штамарију, дође и нама 17. о. м. Наши родољуби скупе се 20. о. м. у српском читалишту, и заључе једногласно, да се онај гореспоменути новац употреби на добре цели, нашто је и купљен, и то: да се узму три акције за народну штамарију (што још новца фали, то се међу пријатељима скупило). Те акције да се упишу на име деце нашег Милетића, и да буду њихова имовина. У исто име нуз ове 3. акције поклања још једну, србско-старо-бечејска омладина, који новац лежи у Новосадокој штодоници скоро три године, заоставши од бившег добровољног србског поворишта овде у Бечеју. Живили браћо, само тако напред, и жртвујте врли родољуби што можете за онога, који је за нас своје добро и своју слободу жртвовао.

Јошт имам да вам јазим, да је у суботу на Ваводеније био збор овдашњих грађана Срба, у србском читалишту, због избора изасланика у депутацију пред краља-војводу да моле поротни суд за Нови Сад. — Истина да је тај исти збор на кратко време пре него што ће се држати, закаван био, али ми смо уверени, што су њи 50. на збору закључили, ником из Бечаја протавно бити неће, који је заданут србским духом и жели напредак србству; само ошито којима је ствар прозвешенију влаоу, жалити морамо на нашу прозвешенију влаоу, којима је ствар поврата била. На том особом збору раздели брата др. Илић, потребу поротни суда за Нови Сад, и да се у повату депутацију пред краља-војводу изашље и од

нас један изасланик. По саветовању буде позвати родољуб Стева Бошковић једногласно изабран, који је исти дан у Пешту одутовао; нашем брату Бошковићу јавно захваљујемо на труду његовом, да се овако ово време у Пешту путовати и још о свом грџку. Живео!

М. Д. У СИРИГУ 22. нов. У броју 135. „Заставе читамо изјаву, да изборници — који ће ићи Н. В. цару у Пешту због „поротаог суда“ за Нови Сад, буду 22. о. м. у Пешти, где ће се састати с народним посланицима.

Када смо то читали, онда још Сириг није имао изасланике, ал у Сиригу непромишљају много када треба за народ наш да се ради. — Сирижани су показали више пута, да они неправе „хукубуку“ него кад дође делонајвидело ондасу свуда тамо где мисле милост нашем народу на користи бати. Не треба да ија валим, вадији дело њихово. — Истина има и код нас поједани људи, који се зову „Србљини“, а који би се здрате воље назвали и издали се „Турчином“ „Монголом“, „Немцем“ само да добују „субвенцију“; који све, што је за народ наш користно, одричу; који народну и омладинску цел не поњају, не сваћају, јер су глупи, али који вато неистовано лармају и доказују, како та омладина, народњаци, хоће само С. потво да упростаје; али Сирижани — ма како ти „образанци“ да худе, грде, и прете — много су свесовији, во да на то слушају. Они ји пресури!

Свестни Сирижани опет су показали, да, — где влада слога и међусобно поверене ту негребāju недеље за извршење какве корисне цели, но као свагда, тако и сада невоисташе два остала свесни општјана.

Ево, судате!
21-ог о. м. црква школски одборски „под-председник“ савезе одборску седницу где у дужем и одушевљеном говору наведе, како непријатељи наши, не само да нас гоне, гвече, и наша права отимају, него баш хоћу да нам дођу главе; како дакле треба да смо чврсти, и да бранимо, иштемо што је наше; и теко дакле предлажући, да се сад одма изабери изасланици, који ће још ноћас одутовати у Пешту, да се сутра саотану с целом депутациом која ће ићи пред Н. В. цара да потпомогне преставку срп. нар. сабора нашег за пороту за Нови Сад.

Одбор с бурним „живео“ усваји предлог, и једногласно изабраше: Перу Давидовића свештеника, Макоу Недељковог, Лазу Стојковог и Диму Поповог. Дакле четворицу.

Није ли већ и то лепо и дично, да сиришка општјана четири изасланика шаље, не жалети трошка ни жртве, само да буде депутација што свечанија и сјајнија, да буде што у свѣм броју, која иде искати од краља права наша! Заста то је дично! Ал много је дичније још то, да Макоу Недељковог, Лазу Стојковог и Диму Поповог после завале на поверењу, изјавише, да ће они путовати о свом грџку. Одбор прими ову изјаву са бурним „живели“.

И браћа наша, изасланици свиршки, прашени од више нас до станица, још ону ноћ седну на жељезницу, и тек што се заори: „Живило Српство!“ „Живило просвета наша!“ жељезница званично, и изасланици свиршки одлетеше у Пешту да потпомогну добити права њихог нам народа, с којима ћемо наше барбарске и глупе непријатеља уништити моћи. Још нам обећаше изасланици, да ће — пошто сврше у Пешти посетити и нашег поштованог брата др. Светозара Милетића!

Радујем се што сам тај дан био у Сиригу — јер ја „на моју жалост“ нисам сирижани али сам видео, да ако ће наш народ свуда тако сваћати дух времена, као што стаћају сирижани, онда ће и наш мили народ што пре, и лако се отрести јарма, што нам хоће ово монголско племе да натовари на врат, које ни вере, ни отца, ни брата — а камоли будућности има.

Француско-пруски рат.

Данашњом поштом стигоше нам са бојног поља вести, којима се ни један пријатељ праве слободе варадовати неће. Надићије немачко војске досад је увек у главним сударима са француском војском побеђивало и побеђивати могло, па то исто надмоћије, ако и не беше у стању последњих дана разбити духом републиканским и чистим родољубљем одушевљене нове француске армије, то је ипак својим убрзаним војеним походима и јаким прикупљањем војене снаге учинило, да се лоарска војска, видећи пред собом много јачег непријатеља, на повлачење према Орлеану оклонити, и тамо своје даље продирање према Паризу у помоћ фенералу Дикру напустити морала. Но цела операција није се само тим довршила, него велики хортег меклембуршки, ујединивши своју војску са војском принца Фридриха Карла, не даде лоарској војсци ока отворити, но је узаостопце према Орлеану гонио, тако, да кад је фенерал Орел до Паладина видео, да задржавање Орлеана у француским рукама неће лоарској војсци од часне бити, нареди, да се Орлеан напусти и лоарска војска у колико је

могуће бољем реду натраг повуче. Ноћу између 22. и 23. о. м. Немци су опет заузели Орлеан. Тиме је дакле лоарска војска, која је досад врло лепа успеха својим знањем и својом одважношћу показала, натраг сузбијена, и Орлеан опет дошао шака Немцима. Догађајтај сасвим је целој ствари други вид дао и ртотовање, пошто до осудне борбе није дошло, на не извесно је време продужио. Нада, како Француза да своју престолницу ододе, тако и Немца, да лоарској војсци припреме други Седан, оста на правно. С највећим напором убрзани војени походи принца Фридриха Карла предубређивање прво, ваљана војена тактика и изпредна дурашност лоарске војске у борбама од 16. о. м. осујети друго. Да би одпочета радња лоарске војске целој ствари на бојном пољу, да се само немачка војска, која је под Менем била у неколико дана одолдила, сасвим други вид дала, то потврђују и сама безпристрани немачки извештачи. Поврати извештач „Шлес. нов.“ којег се суђење у војеним питањима више пути обистинило, изражава се о том могућем обрту овим речима:

„Три војена немачка кора, која су од опсадничке војске под Менем приспела, својим убрзаним и сјајним напорима спокончим војеним походима, учинише даља подухва Француза према Паризу немогућима. То се само могло постати предјом Меца и извршењем присутвоу немачке војске на јужном развојашту. Одоцнење само у неколико дана, и рат би межда сасвим други вид добио и један нам део наших победа тиме отргла. Јер да су Французи после учивеног успеха код Кулијера своје продирање даље продужили, то би они без сваке суише опсаду немачку под Паризом покренули, и на одлучну борбу на отвореном пољу принудили, у којој би врло лако могло бити, да немачка војска, која се налази на јужној страни Париза, међу две ватре дође.

Пресудан утицај на догађаје, који су се последњих недеља на бојном пољу збили, имала је дакле поглавито кредја Меца, јер је поме армија принца Фридриха Карла сасвим ослобођена била, те се тако за војене операције на југу за кратко време употребити могла. Какве је ужасно напоре при убрзаним војеним походима имала да издржи принчева армија, која се одма после предаје Меца на југ Француске кренула, у намери да се што пре реке Лоара дочена, „Шлес. нов.“ описују овим речима:

Како су грдни напори појединих одељења причеве војске били, показују грдне просторије, које изадоше поједини војени корови да пређу. 9 војени кор, који је свичињао један део опсадничке војске под Менем, кренуо се 18. п. м. од Меца, и тог истог дана приспео је у Тијенкур. У то доба беше изређено, да он ваједно са 10. и 3. војеним кором, који се у исто време кренуше, у Лион маршира, 19. п. м. беше смештен главни војени стан у Сен Мишелу на реци Масу. Овде се прелоко два дана, за воје су се време трупе на југ обрнуле. 21. п. м. би прешетен главан стан у Вар ле Дак, где се цео војени кор тог дана одмарао. Следнећ дана ушао је в. пор у долину реке Марне, докле се главни стан у Сен Дижериу три дана задржавао. И онда се одпоче убрзаним војеним походима према југу-западу суштити.

26. п. м. стојаше војени кор око Мантјендре, тако да је он већ тада више ваљано стојао; 27. п. м. око Бријен Наполеона, 28. п. м. пређе он реку Об и приспе под Париз, а 4. о. м. стигне на реку Сену у Троя. Доде му беше наложено да са оба остала војена кора путује у Лион. Ишло се на поширој просторији, и прима се јако журити морало, то се ипак напред за добре ставове за војнике постарало, так, да им се здравље у многог поправило, нежели што је то под Менем било. Али после догађаја код Кулијера на дан 28. октобра, стигне на сва три ова војена кора сасвим други налог. Свим трима буде заповеђено да без задржавања убрзаним походима похитију Орлеану. 10. в. пор маршираше напред, а за њим с десна а 3. с лева. Већ јубод од Троя изадоше војене трупе доста посла са слободњачким четама француским. Другиоу беху ужасно искварени, силне барикаде подигнуте и много јаруге ископане. Просторија којом се проћи морало беше јако искварена, нуз то долазе још велике шуме, које се најме код Фонтенебла протезу.

Указу ли се овања одељења војника по селма, то се на њих са свију страна ватра обавран. Натроле немачке беху свагда у страху, да од остале војске одсечене и потучене не буду. Подмукли нападаји беху различни, али се свагда с наше стране знало достојно (!!) осветити, јердегод се дознало, да је које село издају учинило, то је већим делом ватром сњањено, разорено и јаким наметом зањжено било. 30. октобра, када се већ десно крило више према западу вретало, буде главан стан у Естиасоу прешетан. 31. п. м. стојаше већ в. пор око Виленева Аршеа. Затим се 1. о. м. крене у Пон сар Јон и прешавши реку Јен, упути се Сени. У врло отежаном походу дочена се в. пор 2. п. м. Мор та сир Сен и шума око Фонтенебла: Доде је још немачки војени кор поребарне према француској нападачкој војсци стојао.

Сид се одпоче северно-западно кроз шуму код Фонтенебла марширати, у којој су Французи сва могућа средства употребили, да је непроходном учине. Много дрва беху посечена и по друмовима испрекштана, јаруге ископане, ошони и барикаде подигнуте. Беше осушине погла нашим пионерима, да све путове опет очисте и у ред доведу; али напоследну и то не задржа немачку војску од даљег путовања.

Већ 3. о. м. приспело се беше под варошину Миљ и Канел ла Сен. 4. о. м. стојао је војени кор с фронтом према југу, јужно од Еганаи до Мервиља. Сид је тек своју мету постигао. У непрекидним војеним походима, који су пуни 10 дана по хрватовремену и врло отежњим путовима непрекидно трајали били, стајао је поменути војени кор са обадва остала војена кора, који су се итеочно код Малексера и Монтаржа налазили, на непријат. супрот. И одатае у стратегичном маршу крену се сва три

војена кора против непријатеља. Прво би 9. в. пор 5. о. м. још нешто према западу у Анжервиљ потиснут, који је он положај до 9. о. м. задржао. Напоследну крене се он опет 10. о. м. јужно, да би се што већна непријатељу приближио. Главни војени стан премести се у Женвиљ, где се до данас (13. новембра) налази.

Извештач „Шлес. нов.“ завршује свој извештај с надом, да се лоарска војска од опкољавања немачко војско никакво спасти неће моћи. Али се и та нада не испуни, које се пак само врло вештом кретању и стратегичној вештини француске војске благодарити има.

Саопштавамо овде званичан брзојав из Турсе, у коме се описују догађаји на бојном пољу од последњих дана. У њему се вели:

Тур, 23. новембра. 1 час после подне. (Званично.) После разних бојева, који су се 20. о. м. догодили, и који су непријатељу јаке губитке нанели, али у исто време и даље продирање лоарске војске предубређили, укава се општи положај поменуто војске фенералу Орелу наједанпут као врло опасан. Ноћу између 21. и 22. о. м. да знаје фенерал Орел, да се Орлеан напусти и да в. јска на лево обалу реке Лоара замание. Он распелаше још са војском више од 200.000 и 500 топова, која се у опшанченом, поморским топовима утврђеном стану налазила. Именоспешније прилике захтевале би, да се на таквом месту непријатељу одпор даде. Али је фен. Орел непрестано над тим настојавао, да се војска из тог стола натраг повуче, наводећи, да је њему, пошто се сам на месту налази, много познатије је стање ствари нежели иком другом.

Пошто се на то држао савет у Турсу, буде заључак донесен и у овом брзојаву заповеднику лоарске армије сришпштен: Миње је владе било, да се у Орлеану с војском застане, обринева утврђења задрже и да се од Париза неудаљује; но пошто ви пак тврдише, да је повлачење нужно, и да се више трупо у том положају не могу одржати, предаје влада нашем старењу извршење повлачења, за нужност којег ни јамчате, и које, ако се неби за времена обавило, по нашем представљању нанело би више несреће народној браћи, нежели напуштање Орлеана, и водом тим повлачим моје налоге — који се на активно концентровање војске у Орлеану и обаву наших обринева топова одnose — натраг. Издајте свиња фенералима, који се под вашим заповедништвом налазе нужне опширне налоге. (Подписан) Гамбета, Кремје, Гле-Визоан, Фуришон.

Ова депеша послата је око 11 часова. Ово подне пише фен. Орел из Орлеана: Ја мењам своје положаје, налазио сам 16. и 17. војеном кору да полази према Орлеану; позивам 18. и 20. војени кор, организујем одпор, налазио се на третишту орлеанском. (Подписан) Орел.

Овако прикупљене војске баш је пре 24 часа саветовало и наређивало ратно министарство.

Министар одпутије око 1 и по часа на посебном влаку у Орлеан, да би се о начину концентровања војске уверио. Око 4 и по часа буде влак пред селом Ла Панељ задржан, нут беше једним одељењем пруских коњаника поседнут, који даље кретање влака предуспрдише. У исто време зачу се у даљини грмљавина топова, по којој се могло мислити, да се код Орлеана бој бие. Ратни министар поврне се у Вожанси натраг, да би како средственом влаку у Бесн стиди могао.

Одпор Орлеана трајаше непрестано. У Вожанси-у не могаше се више ништа за догађај разабрати. Тек у Бло око 9 часова ноћи стиге једна депеша из Орлеана; али у исто време добијем једну депешу од надворника жељезнице, у којој се јавља: На ваш влак ницао се у Ла Канели. Ја добијем и један брзојав од фенерала Орелу, у коме се вели: До последњег тренутка надао сам се, да нећу морати Орлеан напустити, али сва моја напрезња беху узалудна, ове ћемо ноћи варош напустити. Других вести нема никаквих. (Подписан) Фрежење

Поводом тако важних догађаја одма буду налози на Бло издати, како би се повлачење француске војске добро осигурати могло. Министар се око 3 часа изјутра поврати у Туре натраг, и затече ову депешу, која ће се публици на расуђење ставити: „Орлеан, 23. новембра. Поноћ. Фенерал Палијер на ратног министра: Непријатељ је око пола 12 часова ноћи напав с наше стране на Орлеан, с претњом, да ће варош лубардати. Пошто ћемо ми ове ноћи варош напустити, то сам ја у име главног фенерала примио. (Шта?! Поморске батерије зачепљене су, чељана и војени материјал уништен. — Орлеан. Главни секретар на министра унутарњих послова: Непријатељ је око поноћи заузео Орлеан. Говори се, да су Пруси готово без икакве чебане у варош ушли, и да нису готово ни једног француског војника заробили.

Засада јављају разни заповедници војених корова, да се повлачење лоарске војске у добром реду обавило, али још никакво нема вести о фенералу Орелу, који није допустио, да се што влади јавља.

НОВИ САД 28. нов. Чујемо да је стигла наредба од владе, да се граница од нове године провинцијализише и то ова уједанпут. Ову вест ни смо у стању ујамчити, али је ипак саопштавамо већ и тога ради, што је извесно, да Андраши једнако за томе ради, да се војена крајина провинцијализише. Ми смо већ рекли у нашем листу у своје време, да није саветно дирати у границу, а нештати је за њену вољу у ствари преображаја њеног. Ако у Пешти неће то да увиде, нек себи припашу последице, које лако могу из тога изићи. Говорило се доста, кривиде није до крајшника, што у Пешти неће ништа да чују.

— Корнел Јовановић, који је изаслан био од одбора за подизање српско-народне штамарије, да скупи уписнице и првурату новца од истих, вратио се са овога пута у Нови Сад извршивши своју задњу како се само замислити може добро. Неможемо, а да јавно не изречемо хвалу брату Корнелу, који је у ово

доба године, изложно неугодности путовања не жалећи свога труда, само да се тој важној потреби народној доскочи.

НОВИЈЕ

Тур, 24. нов. Трошијен званично извештај од 20. нов. о вечеру јавља, да су Пруси истог дана француске положаје напали и после жестоке борбе, која је 9 часова трајала, уздуж целе пруге сузбијени били. Французи препоћише на заустављени непријатељским положајима. „Журнал описивај“ од 22. о. м. вели: Пруси одпочеше 21. н. м. на више места на предстраже француске нападати, али набрзо уступише натраг. Војска генерала Дикра провела је још 21. нов. у шуми Виансена и тога истог дана прешла је она опет преко Марне, где се концентровала, да би своје војене операције продужити могла.

Тур, (истог дана.) Генерал Орел јавља: Лоарева војска повукла се у добром реду. Три комесари изасладе је влада у Туроу, да испитају околности, које приуштише генерала Орелу да напусти Орлеан.

Тур, 25. нов. У једној депеши на пресеку енергично обара Гамбета о лоаревој војсци растурене хрђаве гласове, уверавајући, да иста сада изврстан положај заузима и да је њен ратни материјал сасвим сачуван и помножен; њено заповедништво издало је наредбе, да се борба поново одпочиње.

Тур, 24. нов. ноћу. Кератри је овамо припео. — Саобраштај жељезнице између Блоа и Орлеана постоји до Вежанси. — При повлачењу лоарске војске само су зацепљени поморски велики топови у војеном стану пред Орлеаном дошли шака непријатељу; сва војена опрема пољске артиљерије и приправљена рана за Париз осташе недоирнути. По опширном извешћу „Газ. де Франс.“ намера Немаца била би та, да Французе колико је могуће даље од Орлеана удаде. — Сва лоарева војска повукла се за Лоаром натраг. Главнијег судара са лоарском војском није било, пошто су појединачна пруска одељења нападала. — Поволне вести из Париза оживеше поново одважност у француских трупа.

Верзал, (истог дана.) Накнадно се јавља: Принц Фридрих Карл освојио је у Орлеану 77 топова, мноштво кола са ратном опремом, 4 наоружана пароплова и заробио је 10.000 француских војника.

Верзал, (истог дана.) Губатци Немаца у борбама на дан 18. и 20. новембра под Паризом износи: 4735 мртвих, 8246 јако и 800 лако рањених, 4 велика опсадничка топа и 18 мањих зацепљених топова.

Брисел, (истог дана.) Лоарска армија повукла се према Блоа.

Флоренција, (истог дана.) Италијански листови констатују, да је краљева престолна беседа врло повољан утисак на становништво учинила. Бијанхери изабрат је са 186 гласова за председника коморе. Кандидат опозиције Каироли добио је 106 гласова. — Нови краљ шпански Амадеј кренуће се у Шпанију последњих дана месеца децембра или најдаље при почетку јануара п. р.

Лондон, (истог дана.) Француска влада закључила је овде поново уговор ради набављања олучених топова. Свако недеље морају се по пет батерија послати.

„Тајмс“ јавља, Француска најје вољна, да на конференцији учествује.

Беч, (истог дана.) Расприца француска Елзевија приспела је на Вилхемсхеде, и тамо ће се подуже времена бавити.

Приликом једне вечерње забаве у Надаљу, скупљено је и преко г. Љ Каћанског свећеника тамошњег послао уредништву овога листа 14 а. в. вр. Ову своту дали су: гг. Младен Грегоријевић одговорних из Севтомаша 5 ф. Ваца Стојковић из Сомбора 2 ф. Ђура Јовановић (Кин-Јановић) београд. из Турје 2 ф. Мил. Јојић кнез турјски 2 ф. Ђорђе Каћански парох надаљски 1 ф. Стипан Роган из Митровице 1 ф. Михајло Лист лекар турјски 1 зор. —

Овим потврђујемо да смо горњу своту примили и одредили је по жељи приложника.

Трговина и обртност.

Пешта, 25. нов. И данас ишадосмо врло слабу радњу на нашој житној нијаци. Стовариште раније тако беше слабо, да се једва тек врло маля количина кунти могла; цене раније остадосме сасвим непромењене.

При крају продаје ове су цене званично прабележене: Шеница потиска: 600 мерова 87 и по фун. 6 ф. 12 и по н. 400 м. 85 и три четврти фун. 5 ф. 87 и по н. 400 м. 86 и по фун. 5 ф. 97 и по н. све на три месеца исплаћивање. Пештанска: 1000 м. 85 и три четврти фун. 5 ф. 87 и по н. 700 м. 84 и по фун. 5 ф. 60 н., за северни ваз; обоје на 3 месеца, 800 м. 84 фун. 5 ф. 50 н. за готов новац. Све на цољске цене. Раж, 800 м. 80 фун. 3 ф. 35 н., 400 м. 800 3 ф. 30 н. обоје за готово.

Лечам, 1000 м. 72 фун. 2 ф. 90 н. и 1000 м. 72 фун. по 2 ф. 50 н. обоје за готово.

Властник и издаваатељ др. Свет. Милетић.

3 ф. 2400 м. 50 фун. 2 ф. 32 и по н. за готово. Кудељно семе, 280 м. 60 фун. по 3 ф. 25 н. за готово.

Бурс од 28. нов.

Дукати — — — — — 5.83
Србско — — — — — 121.25

ОГЛАСИ.

Бр. 3474.

1870.

ОГЛАС.

Од стране суда слоб. кр. вароши Новог Сада као стечајне власти даје се за знање: да је на собствено захтевање овдашњег уваженог гвождарско трговца Фрање Мовера врху целог и неговог имања неројички стечај отворен. За стечајног з. ступица и привременог управитеља постављен је овдашњи одветник г. Александар Јовановић, и рок за пријаву трајбина ва 29. 30. и 31. марта 1871. установањем.

Услед тога позивају се сви они, који буди каквог потраживања на горњој громади имају, да иста код овог суда до горњег рока с тим известније пријаве, што се касније пријављене трајбине уважити неће.

Суд слоб. кр. вароши Новог Сада 25. нов. 1870. Имре Балад с. р. Јован Радовановић с. р. бележници. 1—3. варошки судија.

ОБЈАВА.

Официјски кор петровградске цукровнице потребује једног кројача, који је у своме раду вешт и добар.

Вештачи овог заната позивају се, да своје молбенице до 1. јануара о. г. на управу петровградске цукровнице уједно са условима пошаљу. У Митровици 19. новембра 1870.

Вучковић. ц. кр. подпоручник. 1—3.

Стечај.

На упражњено место србско учитељско у Сараеву овим се стечај отвара.

Плата је годишња: у новцу 157 ф. 50 н. у аустр. вред. у депутату: 60. пож. мерова жита; 65 фун. соли; једну вагу славине; 13 фун. свећа; 10 фата сламе заједно са школом; 2 фата дрва; један ланац и по ораће земље; к томе стан бесплатан у школи са баптом заједно са општином.

Проситељи за ово: имају се потрај србско-петровградског сведочанства са другим моралним сведочанствима, на србско-црквену ову општину најдаље до 20. дек. ове године обратити.

Од србске црквене општине у Сараеву 17. новембра 1870. 3—3

Стечај.

Потписана дирекција расписује овим стечај на место благајника у Панчевачкој штедионици под овим условима:

1. Годишња је плата 600 зор. словом: 6 стотина форината а. вр.

2. Благајник је дужан у своти његове годишње уплате кауцију положити, била она у готовини, у државним задужницама, у непокретним добрима, ако ова пушкарне сигурности имају или у акцијама овога друштва. Ако је кауција у готовом новцу, онда му завод 6 проц. камате плаћа.

3. Захтева се, да је проситељ српском и немачком језику вичан, и да за обављање тога звања нужна својства има.

Ко жели ово место заузети, нека се писмено до 31. децембра 1870. по новом календару на потписану дирекцију обрати и нужне сведодбе поднесе.

Панчево 3. децембра 1870. по нов. кал. Дирекција панчевачке штедионице. 2—3

ОБЈАВА.

Јављам пошт. публици у Новом Саду и околини, која

ЛЕЧНИЧКЕ ПОМОЋИ

потребује, да сам се станио у Новом Саду као практ. лечник за све унутарње и спољне болести; а нарочито сам се спремао за лечење разних болести грла и гркљана, које се појављују или саме за себе, или као пратници многи нагла (акутни) и хронични (хронични) болести, од којих су многе тек последњи година напредком науке — ларингоскопијом — оку, позваљују и лечењу приступачне дошле.

Свагде, свакоме и у свако доба готов сам у помоћ притећи, а са највећим поуздањем онима, који се сећају да болести уз неупутно владање сваки даном отимају ма, који знају да се овака болест при првом појаву свом по сто пута лакше лечи, него онда кад се укоре ни и озилу, који верују, да мноштвом по изгледу здравима, више може помоћи данас један прост лечнички савет, него можда по кратком времену цела апотека.

За приманье болесника у моме стану одређујем сат сваки дан од 11—12 пре подне.

За сиротињу, која ме према труду и успеху, или баш никакко наградити не може, не мам башка сагова, — у исто сате примам и њу у моме стану, а по потреби и подмићу је, са истом готовошћу као и најбогатијег.

У Новом Саду 23. новембра 1870.

Др. ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ
практ. лечник.

(Стањује у лебарској улици на углу, код првене савине.) 3—3

Нови календари ГОДИШЊАК

велики календар за просту годину

1871.

Година XXII.

У Новом Саду издаје Платонова штампарија.

Цена 35 новчића.

Садржај овог дојако са свих страна припознатом календару: Знамените године, а. опште, б. српских догађаја. — Шта значе имена и бројеви: круг сунца, месеца итд. разлика старог и новог календара. — Покретни и непокретни празници. — Календарно — у ком су месеци и народним именима стављени — са стране сваком месецу осим обичних бележака и знаменити српски дани, који се подударају с недељним даном. — За тим су: мене времена по месеца месеца. — Владаци. — Достојанства српске цркве у опсегу патријаршије српске. — Частници и професори српских великих гимназија; повојад. варошке дољне реалке. — Српски институти: Матица српска; срп. нар. позориште; задруга Срба западњаја; новосад. српско друштво за радност итд. —

У II делу је ово: Живот Вука Ст. Караџића (са сликом — популарно написано од Руса И. И. Срењевског. — За васпитање и школу (поучни чланци за свакога.) Бока-Которска (са сликом.) — За здравље и живот (поуке за сваког.) — Одабране песме за декламовање и које се у Срба обично певају. — Из економије. — Вашари. — Огласи и препоруке. —

Издавач се трудио, како се по садржају види, да да у руке народу забавну и корисну књигу а за малену цену. Набројане ствари у тој књизи су из пера припознатих српских књижевника.

БАЧВАНИН.

КАЛЕНДАР

ЗАБАВНИК

за просту годину

1871.

која има 365 дана.

Година I.

Штампарија платонова у Новом Саду. На продају: код Фрање Штиглера у Новом Саду (преко пута владикиној кући.)

Цена 35 новчића.

Садржај: I. део календарни и обичне ствари, што иду уз то. II. Руже и грње.

Календар овај намењен је по већој чести: женској страни.

ЛАСТА.

Мали календар за просту годину

1871.

Година XXII.

У Новом Саду издаје платонова штампарија.

Цена 20 новчића.

Осим календара могу се добити и све књиге школске, трговачке, бележнице итд. и све што треба за писање и цртање, а и свака се друга књига наручити може у дућану

књиговесна

ФРАЊЕ ШТИГЛЕРА.

1—2

О г л а с.

Др. КОН практични зубни лекар из Бача, бавиће се овде у гостионици „код царице Јелисавете“ бр. 13. још само 10. дана, ко је вољан може за то време посету учинити. 3—3.

ПРОДАЈА КУЉЕ

КАФАНА код „ЛОВАЧКОГ РОГА“ (JAGERHORN) у Новом Саду, која је већ више од 20 година због свога положаја на ГЛАВ-

ПРВА БАНАТСКА ФАБРИКА КОВЧЕГА И ТОРАБА.

Узимај себи част овим објавити да сам у ТЕМИШВАРУ подао ФАБРИКУ ЗА КОВЧЕГА И ТОРБЕ под фирмом:

ERSTE BANATER REISEKOFFER & TASCHNER-WAAREN-FABRIK

des
STEFAN LAZAREVITS

и да сам потом у стању послужити п. публику са ковчезима сваке величине и каквоће, као са РУЧНИМ КОВЧЕЗИМА са КОВЧЕЗИМА ЗА ГОСПЕ са намештајем и без намештаја, са ЂАЧКИМ КОВЧЕЗИМА, са КОВЧЕЗИМА ЕНГЛЕЗКЕ ВРСТЕ ОД ЛИМА, даље са сваком врстом ПУТНИЧКИХ ТОРАБА од коже, цвилика, и ћилима као и са разноврсним ЛОВАЧКИМ и ЂАЧКИМ ТОРАБАМА; а најпосле у стању сам у овој струци сваковрсним наручницама по жељи и изисивању ва најкраће време одзвати се.

Најјестивије прорачунане ценовнике шаљем на захтевање бесплатно. Писмене наручбене са назначењем величине каквоће и намештаја одираљам без отлагања.

Стефан Лазаревић

главно стовариште у Темешвару граду „код белог анђела“

СТОВАРНИШТА:

У предградију фабрици код Браће Адамовића.
„ Јозефштату код Михајла Дравића.
„ Београду код Р. С. Нешића и друга.
„ Турп Северину код Ђорђа Е. Дине.

3—3

Одговоран уредник Стеван Поповић.

Српска штампарија дра Јована Субботића у Новом Саду. 1870.

НОМ ТРЖИШТУ на гласу, продаје се ни слободне руке. Кућа има ових стаја и зграда:

1. КАФАНА и дворања за јело, 8 посебни соба за госте, 2. собе за обитавање заједно са кујном и вајатом, 1 биртија са собом, соба за чељад, кујна за прање и напоследку велика шуна са великим коњушницама.

За ближе услове може се дознати код г. Антона Квџингера до „Сленске цркве,“ и код г. Петра Харпера у сопственој кући у дунавској улици. 3—3

ОВЛАШЋЕН СОПСТВЕН ПРОИЗВОД ПАЈЕТИНИЈЕ ФАБРИЧНЕ ЦЕНЕ, ПОШТЕНА ПОСЛУГА.

КОШУЉЕ мушке: од фина и постојана холанд. платна по 1 ф. 50—75 н. 2 ф. до 2 ф. 50—75 н. 3 ф. до 3 ф. 50 н. Од фина и постојана румбург. плат. по 4, 5 и 6 ф. Везене париске: по 7, 8, 9, 10, 11 и 12 ф. Гаће од румбургер-ова платна немачке 1 ф. 25 н., 1 ф. 50 н., 1 ф. 75 н. до 2 ф. Магарске 1 ф. 25 н., 1 ф. 50 н., 1 ф. 75 н. до 2 ф. Дечије кош. по 1 ф., 1 ф. 25 н., 1 ф. 50 н., 1 ф. 75 н. до 2 ф. 2 ф. 50 н.

ЖЕНСКЕ кошуље од фина и постојана хол. плат. модне 1 ф. 50 н., 1 ф. 75 н. до 2 ф., 2 ф. 25 н., 2 ф. 50 н., 3 ф. 75 н., богато везене 3 ф., 3 ф. 50 н. до 4 и 5 ф. Од најф. румбург. плат. са финам везом и укусни уметци париски по 6, 7, 8, 9, 10 и 11 ф.

12. румбург. беши парам 2 ф., 2 ф. 25 н., 2 ф. 50 н., 2 ф. 75 н., 3 ф., 3 ф. 50 н., 4 ф., 4 ф. 50 н., 5 ф., 5 ф. 50 н., 6, 7, 8, 9 и 10 ф.

За мушке кошуље молима дебљину од тола врата. Бела се шља са Nachname. Кошуље које најбоље нестоје, или п. г. кунти, који разумно увиде да су обманути, прецењени, преварени, нека исте одма враћају.

АДРЕСА: Alexander Stanichits befugt. Wäschwar. Fabrikant, Wien Wollzelle Nr.9. 234—12-24

ЕЛЕТ-ИТАЛ

изредна домаћа лекарија

против

грозница због мочвара, морске болести ослабљеног стомаха, задијањ на стомаку, држења жути, грчења у дољњем делу тела, пролива, задржавања мочвара, несавана итд. која са очитим успехом лечи. Цена једне флашице I-ве величине 80 н. II-ге „ „ „ 55 н.

ПРЕП.

„ФРАНЦБРАНТВАЈН“

као

Лекарија.

По др. Вилијаму Лееу као проналазачу исте лекарије, употребљује се она против ових болести: Разних рана и застарелих огреботина, бедона од рака, запалења очију, раслабљања, промрзнутих честица тела, болова зуба, главе, ушњу и реуматичних болова, тако је исто ваљано средство за чишћење зуба, које не само осветлост зуба чува, него и место око зуба снажи, осим тога сваки хрђав зајад удаљује и вазу усавршава.

Цена једне флашице I-ве величине 80 н. II-ге „ „ „ 40 н.

Напутак, како поменути домаће лекове треба употребљавати, добива се из сваку флашицу на мађарском и немачком језику бадава.

Главно стовариште за Нови Сад Б. О. Милутиновића, Ј. Петермејера и Е. Дицгена. Београд: Ф. Сајферта. Карловиц: Арсена Никковића. Вел. Бечке-реку: И. Рожа. Вел. Кијинда: М. Фулајтара. Хел-фелд: Боке Телбица. Ковин: Јована Вебера и Ј. Стојановића. Панчево: Николкића и Димитријевића. Бредовица и сина. Земун: браћа Вуло. Тител: Ф. Георгијевића и друг. Вршац: Ст. Мачарија. Сента: Ј. Мештера. Сомбор: Стев. Попића. Пешта 26. октобра 1870.

1—12 ВЕРТЕР и БРАЗЛ.